

ทฤษฎีหรือแนวความคิด และข้อสมมติฐาน

ทฤษฎีหรือแนวความคิด

ในการศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าทั้ง 6 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะของการวิจัยตลาดที่ทำการศึกษาถึงพฤติกรรมในการซื้อของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีและแนวความคิดประกอบดังนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของศาสตราจารย์ Philip Kotler นักการตลาดที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา โดยสรุปได้ว่าการที่เราจะทำการศึกษาลูกค้าถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อใช้ในการวางแผนเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด เราจะต้องตั้งคำถาม 6 ข้อดังนี้¹

1. ใครอยู่ในตลาด (Who is in the market ?)

เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงตลาดเป้าหมาย (Target Market) ว่าเป็นกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มไหน โดยอาจแบ่งตามเพศ อายุ รายได้ การศึกษา และเขตที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. ตลาดต้องการซื้ออะไร (What does the market buy ?)

เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ ซึ่งอาจแบ่งเป็นสินค้าสะดวกซื้อ, สินค้าเปรียบเทียบซื้อ, สินค้าเจาะจงซื้อ และสินค้าไม่แสวงซื้อ

¹ ศิริวรรณ เสรีรัตน์, การบริหารการตลาดยุคใหม่. 2533, หน้า 65

3. ตลาดต้องการซื้อเมื่อไหร่ (When does the market buy?)

เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงโอกาสในการซื้อของผู้บริโภค ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับอัตราการใช้หรือการบริโภคสินค้า โดยที่โอกาสในการซื้ออาจแบ่งเป็น

- ช่วงเดือนใดของปี หรือช่วงฤดูใดของปี
- ช่วงวันใดของเดือน เช่น ต้นเดือนหรือปลายเดือน วันธรรมดาหรือวันหยุด
- ช่วงเวลาใดของวัน เช่น เช้า สาย บ่าย เย็น
- เทศกาลพิเศษ หรือโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันตรุษจีน ฯลฯ

4. ใครมีส่วนเกี่ยวข้องในการซื้อ (Who is involved in the buying?)

เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งอาจเป็นบุคคล หน่วยงาน หรือสถาบันต่าง ๆ โดยที่บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งมีดังนี้

- ผู้ริเริ่ม
- ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ
- ผู้ตัดสินใจซื้อ
- ผู้ซื้อ
- ผู้ใช้

5. ทำไมตลาดจึงซื้อ (Why does the market buy?)

เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงจุดประสงค์ เหตุผล หรือปัจจัยต่างๆ ในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคมีดังนี้

- ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
- ปัจจัยด้านสังคม
- ปัจจัยเฉพาะบุคคล
- ปัจจัยด้านจิตวิทยา

6. ตลาดซื้ออย่างไร (How does the market buy?)

เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อในการซื้อของผู้บริโภค ตลอดถึงอิทธิพลต่าง ๆ ซึ่งจูงใจให้ตัดสินใจซื้อ ซึ่งอาจแบ่งเป็นขั้นตอนในการตัดสินใจ ซึ่งได้ดังนี้

- การตระหนักถึงปัญหา
- การค้นหาข้อมูล
- การประเมินผลพฤติกรรม
- การตัดสินใจ
- ความรู้สึกภายหลังการซื้อ

2. ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix)

ส่วนประสมการตลาด เป็นแนวความคิดที่สำคัญ (major concept) อย่างหนึ่งทางการตลาดสมัยใหม่ นิบุลย์ ทีปะปาล อธิบายความหมายของ ส่วนประสมการตลาด ตามแนวความคิดของศาสตราจารย์ Philip Kotler ไว้ดังนี้²

"ส่วนประสมการตลาด" หมายถึง ชุดของตัวแปรที่สามารถควบคุมได้ทางการตลาด ซึ่งบริษัทนำมาประสมกันเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในตลาดเป้าหมาย

แนวความคิดเรื่อง "ส่วนประสมการตลาด" มีบทบาทสำคัญมากในทางการตลาด เพราะเป็นการรวมการตัดสินใจทางการตลาดทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน วางตลาดผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ ในตลาดเป้าหมายที่ได้เลือกสรรไว้ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด แม้ว่าเราจะได้ทำการวิเคราะห์เลือกตลาดเป้าหมาย (target market) อย่างดีที่สุดแล้ว แต่การที่จะพัฒนาส่วน

² นิบุลย์ ทีปะปาล, หลักการตลาด. 2528, หน้า 43

ประสมทางการตลาดเพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการของลูกค้าในตลาดเป้าหมายไม่ใช่ของง่าย ทั้งนี้เนื่องจากว่า เรามีวิธีการที่จะเลือกกระทำ ได้หลายทางที่จะตอบสนองความต้องการของเขา ตัวผลิตภัณฑ์อาจมีรูปแบบหลายอย่างหลายสี บรรจุภัณฑ์อาจทำได้หลายขนาดหลายหลากสี ตลอดจนวัสดุของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็มีหลายชนิด การโฆษณาก็มีวิธีการทำได้หลายทาง เช่น ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดราคา และวิธีการจัดจำหน่ายก็มีวิธีให้เลือกปฏิบัติได้หลายทางด้วยกัน

เมื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งนักการตลาดจะต้องทำการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานก็สามารถแยกออกได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกัน อันเกิดจากตัว P สี่ตัว หรือ "Four P's" ได้แก่

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)
2. ราคา (Price)
3. การจัดจำหน่าย (Place)
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

การพัฒนาส่วนผสมของการตลาดทั้ง 4 อย่างข้างบนนี้เป็นเรื่องที่มีเทคนิคซับซ้อนมากมาย แต่ในที่นี้จะกล่าวแต่เพียงสังเขป เพื่อให้เห็นโครงร่างของงานเท่านั้น

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้สอดคล้องเป็นไปตามความต้องการของตลาดเป้าหมาย ฝ่ายจัดการจำเป็นต้องตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การเลือกผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ (Selecting a product or product lines)
2. การเพิ่มหรือลดรายการผลิตภัณฑ์ในสายผลิตภัณฑ์ (Adding or dropping items in a product line)

3. ตราสินค้า (Branding)
4. การกำหนดมาตรฐานและการจัดเกรดของสินค้า (Standardization and grading)

ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ กล่าวโดยสรุปก็คือ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามความต้องการของตลาดเป้าหมาย (developing the right "product" for the target market)

2. ราคา (Price)

ในขณะที่ผู้จัดการฝ่ายการตลาด กำลังดำเนินงานเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้ตรงตามความต้องการของตลาด ในขณะเดียวกัน สิ่งที่เขาจำเป็นต้องคิดถึงอีกอย่างหนึ่งก็คือการตัดสินใจ เพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมและยุติธรรม (The right price) ไปพร้อม ๆ กันอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครบตามองค์ประกอบของการพัฒนาส่วนประสมการตลาดทั้ง 4 อย่าง และทั้งยังทำให้โปรแกรมการตลาดของเขาเป็นที่ดึงดูดความสนใจของลูกค้าอีกด้วย

ในการกำหนดราคาที่ถูกต้องนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการแข่งขันในตลาดเป้าหมาย (Nature of competition in the target market)
2. การกำหนดกำไรที่เคยปฏิบัติกันมา (Existing practices on markups)
3. การให้ส่วนลดและเงื่อนไขในการขายที่เป็นอยู่ (Discount and terms of sale)
4. กฎหมายควบคุมราคาสินค้าต่าง ๆ (Legal restrictions affecting prices)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดราคาขึ้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมและยุติธรรม เพื่อนำผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมไปขายในแหล่งที่เหมาะสม ด้วยการใช้วิธีการส่งเสริมการจัดจำหน่ายที่ดีสำหรับตลาดเป้าหมายที่ได้เลือกสรรไว้

3. สถานที่การจัดจำหน่าย (Place)

ปัญหาสำคัญอันเกี่ยวข้องกับการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ ที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงอย่างมาก คือ เรื่องเวลา และสถานที่ ที่ลูกค้าต้องการ เราจะต้องพิจารณาว่า ใครจะเป็นผู้เสนอสินค้าและบริการให้แก่ลูกค้า ณ สถานที่แห่งใด และเมื่อใด

บางครั้ง การจัดจำหน่ายจำเป็นต้องผ่านช่องทางหลายขั้นตอนจึงจะได้ผล แต่บางครั้ง อาจใช้วิธีง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และบริการนี้ ปกติแล้วจะเกี่ยวข้องกับเรื่อง การค้าส่ง (Wholesaling) การค้าปลีก (Retailing) การขนส่ง (Transportation) และการเก็บรักษาสินค้า (Storage) อยู่ด้วยเสมอ

กล่าวโดยสรุป ปัญหาเกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดจำหน่าย เป็นปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของฝ่ายบริหาร และสถาบันทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการหาวิธีดำเนินงานเพื่อนำผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมไปสู่ตลาดเป้าหมายที่เลือกไว้

4. การส่งเสริมการจัดจำหน่าย (Promotion)

การส่งเสริมการตลาดเกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารไม่ว่า โดยวิธีใดก็ตาม ไปยังตลาดเป้าหมาย (communicating-to the target market) เพื่อให้ลูกค้าทราบว่าเรามีผลิตภัณฑ์ที่เขาต้องการออกจำหน่ายแล้ว ซึ่งลูกค้าจะสามารถหาซื้อเพื่อนำไปสนองความต้องการของเขา ณ ที่ใดได้บ้าง โดยซื้อได้ในราคาที่เหมาะสมยุติธรรม

การส่งเสริมการตลาด มีความหมายรวมถึง การส่งเสริมการขาย (Sales promotion) การโฆษณา (Advertising) และการขายโดยบุคคล (Personal selling) และการออกข่าวเผยแพร่ (Publicity) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิธีที่ช่วยเสริมสร้าง การติดต่อสื่อสารให้ลูกค้ามีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ที่เราเสนอขายในท้องตลาดมากยิ่งขึ้น

สำหรับกรณีการวางแผนทางการตลาดของธุรกิจค้าปลีก เช่น ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้าปลีกทั่วไป การตัดสินใจเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด สรุปได้ดังนี้³

1. ผลิตภัณฑ์ (Product)

เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับสินค้าที่จะนำมาจำหน่ายภายในร้าน ว่ามีกี่ชนิด และมีจำนวน มากน้อยแค่ไหน การจัดแต่งร้านจะใช้แบบใดและนอกจากนี้ยังรวมถึง การบริการของธุรกิจค้าปลีกที่มีต่อลูกค้า เช่น การบริการส่งสินค้าถึงบ้าน หรือการให้คำแนะนำทางด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับ สินค้าให้แก่ลูกค้า เป็นต้น

2. ราคา (Price)

เป็นการตัดสินใจในการกำหนดระดับราคาสินค้าของธุรกิจค้าปลีก รวมถึงการเลือก กลยุทธ์ทางด้านราคาที่จะใช้ เช่น สินค้าภายในร้านจะกำหนดราคาแบบตายตัว หรือสามารถต่อ รองได้ จะกำหนดระดับราคาให้เท่ากับหมด สำหรับสินค้าภายในร้าน หรือกำหนดราคาสินค้าที่เด่นๆ ให้ต่ำเป็นพิเศษ เพื่อดึงดูดลูกค้าให้เข้าร้าน เป็นต้น

3. สถานที่จัดจำหน่าย (Place)

เป็นการเลือกทำเลที่เหมาะสมสำหรับการทำธุรกิจ เช่น จะตั้งร้านค้าอยู่ในเมืองหรือ อยู่ตามชานเมือง จะตั้งอยู่ในเขตหรือนอกเขตย่านธุรกิจ และจะตั้งอยู่ในเขตที่มีประชากรหนาแน่น หรือในเขตที่มีประชากรเบาบาง เป็นต้น ซึ่งการตัดสินใจเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งจะต้องพิจารณา อย่างรอบคอบ เพราะการเปลี่ยนทำเลที่ตั้งจะเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก

³ William H. Bolen, Contemporary Retailing. 1987, p 29

4. การส่งเสริมการจัดจำหน่าย (Promotion)

เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การออกข่าวเผยแพร่และการขายโดยบุคคล ซึ่งธุรกิจค้าปลีกจะต้องเลือกใช้การส่งเสริมให้เหมาะสมกับธุรกิจแต่ละประเภท เช่น ธุรกิจประเภทร้านสะดวกซื้อ (Convenience Store) ควรจะมุ่งเน้นในเรื่องการโฆษณา ส่วนธุรกิจประเภทร้านขายเสื้อผ้าควรจะมุ่งเน้นไปที่การขายโดยบุคคล เป็นต้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าของลูกค้าแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน
2. การเลือกใช้บริการห้างสรรพสินค้าแห่งใดแห่งหนึ่งของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับส่วนประสมทางการตลาด
3. ปัญหาในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าของลูกค้าแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน
4. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับห้างสรรพสินค้าของลูกค้าแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน
5. ผู้ที่เคยใช้บริการห้างสรรพสินค้า เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95 ขึ้นไป) มีแนวโน้มที่จะไปใช้บริการศูนย์การค้าที่จะ เปิดในอนาคต.

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออก หรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งอันเนื่องมาจากการมีเป้าหมายหรือมีสาเหตุที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาอย่างนั้น ในที่นี้จะหมายถึง พฤติกรรมในการไปใช้บริการห้างสรรพสินค้าของผู้บริโภค โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมในการใช้เหตุผลในการเลือกใช้บริการห้างสรรพสินค้า ความถี่ในการไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า มูลค่าในการซื้อสินค้าต่อครั้งของผู้บริโภค การตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อสินค้าเมื่อไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า การเลือกซื้อสินค้าแต่ละแผนก ผู้มีส่วนร่วมในการไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า

ห้างสรรพสินค้า หมายถึง ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ที่ขายสินค้าหลาย ๆ ประเภท เช่น สินค้าแฟชั่น เครื่องไฟฟ้า อาหารกระป๋อง เครื่องใช้ภายในครัว สินค้าอุปโภค บริโภค ฯลฯ โดยในการวิจัยในครั้งนี้ จะหมายถึง เฉพาะห้างสรรพสินค้าที่มีอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ดังต่อไปนี้

1. ห้างต้นตราภัณฑ์ สาขาท่าแพ
2. ห้างต้นตราภัณฑ์ สาขาข้างเขื่อน
3. สีสวนเพลล่า ถนนช้างคลาน
4. ส.การคำ สาขาวิชยานนท์
5. ส.การคำ สาขาถนนช้างคลาน
6. ส.การคำ ซอปปิ้งมอลล์ ถนนท่าแพ

กลุ่มลูกค้า หมายถึง ผู้ที่ไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า โดยแบ่งตามอาชีพ และอายุ

ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ชุดตัวแปรในการตัดสินใจทางการตลาด ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ผลิตภัณฑ์ จะเป็นการตัดสินใจของห้างสรรพสินค้าในการจัดหาสินค้ามาให้ลูกค้าเลือกอย่างครบครัน การมีสินค้าที่แปลกใหม่ทันสมัย สินค้ามีคุณภาพ การจัดแต่งร้านสวยงามทันสมัย และลูกค้าสามารถหาซื้อสินค้าจากแผนกต่าง ๆ ได้ง่าย
2. ราคา เป็นการตัดสินใจของห้างสรรพสินค้าเกี่ยวกับระดับราคา โดยเฉลี่ยของสินค้าที่มีจำหน่ายเมื่อเทียบกับห้างสรรพสินค้าอื่น ๆ
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของห้างสรรพสินค้าเกี่ยวกับความใกล้ไกลของทำเลที่ตั้ง และการมีที่จอดรถสะดวก
4. การส่งเสริมการจัดจำหน่ายเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการมีส่วนลดพิเศษ การแจกแถมหรือมีการชิงโชค การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ของห้างสรรพสินค้า

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่ผู้มาใช้บริการห้างสรรพสินค้า มักจะพบเป็นประจำ และเป็นอุปสรรคในการไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า ซึ่งประกอบด้วย

- การมีสินค้าไม่มากพอ
- หาแผนกสินค้าที่ต้องการได้ยาก
- ที่จอดรถไม่สะดวก
- พนักงานไม่สุภาพ
- การตั้งราคาขายไม่แน่นอน

การรับข่าวสาร หมายถึง การรับข่าวสารที่เกี่ยวกับห้างสรรพสินค้าจากบุคคลและสื่อต่าง ๆ ดังนี้

- วิทยุ
- หนังสือพิมพ์
- บัญชีโฆษณา
- โทรทัศน์
- จากคนรู้จักหรือผู้ใกล้ชิด

ศูนย์การค้า หมายถึง ธุรกิจที่ให้บริการหลาย ๆ อย่างภายในสถานที่แห่งเดียว (All in one) เช่น มีห้างสรรพสินค้า (Department store) ร้านค้าปลีก (Retail shop) โรงภาพยนตร์ ที่จัดนิทรรศการ ฯลฯ ในการวิจัยครั้งนี้จะหมายถึง ศูนย์การค้าที่จะเปิดดำเนินการในปี 2535 ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีดังนี้คือ

1. แอร์พอร์ตพลาซ่า
2. กาดสวนแก้ว
3. เชียงอินทร์พลาซ่า

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมประเภทงานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ โดยสรุป
ได้ดังนี้

รัชนีวรรณ เวชพฤติ⁴ ได้ศึกษาถึงขอบเขตของการบริการของศูนย์การค้าในกรุงเทพมหานครว่ามีขอบเขตกว้างไกลแค่ไหน โดยใช้ศูนย์การค้าอมรพันธ์เป็นศูนย์การค้าตัวอย่างเนื่องจากอยู่ห่างจากศูนย์การค้าอื่น ๆ พอสมควร และการที่จะหาขอบเขตก็ทำได้สะดวก สำหรับผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มาใช้บริการจะพักอาศัยอยู่ตามเส้นทาง ถนน และซอยต่าง ๆ ในบริเวณถนนพหลโยธิน และงามวงศ์วาน โดยมีเหตุผลที่ไปใช้บริการคือการคมนาคมสะดวกและอยู่ใกล้ที่พัก สำหรับค่าเฉลี่ยของระยะทางระหว่างที่พักอาศัยกับศูนย์การค้า จะเท่ากับ 3.5 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังพบว่าหากระยะทางยิ่งใกล้ศูนย์การค้ามากขึ้นเท่าใด ก็จะมีลูกค้าประจำมากขึ้น และผู้ใช้บริการที่อยู่ใกล้ศูนย์การค้าอมรพันธ์ก็ยัง ไปใช้บริการศูนย์การค้าแห่งอื่นอยู่ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ใช้ลูกค้าประจำ

จากการศึกษาของหนังสือพิมพ์เส้นทางเศรษฐกิจ⁵ ได้ทำการสรุปผลการวิจัยของห้างสรรพสินค้าหลายแห่งในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มแม่บ้านมีการซื้อสินค้าจากแผนกซูเปอร์มาเก็ตและแผนกอื่น ๆ ลดลง แม้ว่าความต้องการใช้มีปริมาณเท่าเดิมก็ตาม โดยเฉพาะแผนกซูเปอร์มาเก็ต จากที่เคยซื้อครั้งละจำนวนมากๆ ก็เปลี่ยนเป็นซื้อจำนวนครั้งละ 2 - 3 ชิ้นเท่านั้น แสดงถึงปัจจัยและกำลังซื้อของผู้บริโภคได้ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากภาวะค่าครองชีพสูงขึ้น รวมทั้งภาวะการผ่อนคลายอสังหาริมทรัพย์ก็ได้เพิ่มขึ้นเนื่องจากโครงสร้างของอัตรา

⁴ รัชนีวรรณ เวชพฤติ , ขอบเขตการบริการของศูนย์การค้ากรุงเทพมหานคร : การบริการของศูนย์การค้าอมรพันธ์ . คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2518 .

⁵ " การซื้อในห้างที่เริ่มเปลี่ยนไป " . เส้นทางเศรษฐกิจรายสัปดาห์ , ฉบับที่ 189 .

(8 - 14 สิงหาคม 2533) , หน้า 4 .

ดอกเบี้ยยที่เพิ่มสูงขึ้น จากการวิจัยยังพบอีกว่า หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้กำลังซื้อของผู้บริโภคในห้างสรรพสินค้ายิ่งตกต่ำลง จนอาจเป็นเหตุให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสินค้าประเภทฟุ่มเฟือยที่มีราคาสูง เป็นสินค้าที่มีราคาถูกลง และเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าในแต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกัน โดยนิตยสารคลังสมอง⁶ "ได้ทำการศึกษาถึงช่องทางในการเติบโตของห้างสรรพสินค้าในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า ห้างสรรพสินค้าในจังหวัดเชียงใหม่ ยังมีช่องทางที่จะเติบโตได้อีก และสำหรับพฤติกรรมในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าความถี่ในการไปใช้บริการอยู่ระหว่าง 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์มีมากที่สุด รองลงมาคือ สัปดาห์ละครั้ง และสำหรับผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาทนั้นไปใช้บริการห้างสรรพสินค้าบ่อยกว่าผู้มีรายได้ระดับที่สูงกว่า นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มแม่บ้าน ผู้ใช้แรงงานและนักศึกษาจะไปใช้บริการบ่อยกว่าอาชีพอื่น ๆ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุ และมูลค่าการใช้จ่ายเฉลี่ยแต่ละครั้งพบว่า ผู้บริโภคแต่ละช่วงอายุมีมูลค่าการใช้จ่ายเฉลี่ยแต่ละครั้งแตกต่างกัน โดยช่วงอายุ 20-25 ปี จะใช้จ่ายในระดับ 51 - 100 บาทต่อครั้ง ช่วงอายุ 26-30 ปี จะใช้จ่ายในระดับ 300 บาทขึ้นไปต่อครั้ง ส่วนช่วงอายุ 31-35 ปี จะใช้จ่ายในระดับตั้งแต่ 151 บาทต่อครั้งขึ้นไป

ในกรณีเดียวกันหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน⁷ ซึ่งได้ทำการสำรวจถึงพฤติกรรมในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการสำรวจ พบว่า ห้างสรรพสินค้าที่มีผู้นิยมไปใช้บริการมากที่สุด คือ ห้างต้นตราภักดิ์สาขาข้างเผือก ส่วนห้างสี่สวนพลาซ่าเป็นห้างสรรพสินค้าที่มีผู้นิยมไปใช้บริการน้อยที่สุด สำหรับความคิดเห็นทางด้านการไปใช้บริการ

⁶ " ห้างสรรพสินค้าที่มีช่องทางเติบโตได้อีก " . คลังสมอง , ฉบับที่ 64 . (2531)

หน้า 64 .

⁷ " สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับห้างสรรพสินค้าในจังหวัดเชียงใหม่ " . ผู้จัดการรายวัน ,

ฉบับที่ 278 , (7 - 13 มกราคม 2535) , 2

พบว่า ความหลากหลายของสินค้าที่มีจำหน่ายเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการห้างสรรพสินค้าเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ การมีที่จอดรถสะดวก นอกจากนี้การไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า พบว่าผู้บริโภคมักจะวางแผนการช้อปปิ้งหน้ามาก่อน ส่วนมูลค่าในการจับจ่ายแต่ละครั้งเฉลี่ยอยู่ในช่วง 500 - 1,000 บาทเป็นส่วนใหญ่ รองลงมานิยมจับจ่ายเฉลี่ยต่ำกว่า 500 บาทต่อครั้ง และสำหรับช่วงเวลาที่ผู้นิยมไปใช้บริการมากที่สุด คือ เวลาหลังเลิกงาน คือ ตั้งแต่ 18.01 - 21.00 น. รองลงมาคือ ช่วงเวลาตั้งแต่ 15.01 - 18.00 น. ส่วนการตกแต่งชั้นวางของ หรือตามจุดแสดงสินค้าต่าง ๆ ภายในห้องสรรพสินค้าจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

จากวรรณกรรมที่ได้ทำการศึกษา มา มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประการคือ พฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าของแต่ละท้องถิ่นนั้นย่อมมีความแตกต่างกัน หรือแม้แต่นักช้อปปิ้งกลุ่มเดียวกันแต่ระยะเวลาต่างกัน พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม และปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวด้านธุรกิจค้าปลีกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนในธุรกิจคอนวีเนียนสโตร์ ห้างสรรพสินค้า และศูนย์การค้าต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จึงเป็นมูลเหตุสำคัญ ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในการใช้บริการห้างสรรพสินค้าในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเวลาที่จะมีห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าหลายแห่งเกิดขึ้น ในจังหวัดเชียงใหม่